

Tält ja toistpualt -podcast osa 19: Hukkuuko velvollisuudentunto sukupolvien väliseen kuiluun?

AM=Aulikki Mäkinen

LML=Laura Maria Latikka

MJ=Markku Jokisipilä

AM - Tervetuloa kuuntelemaan meidän podcastiamme Tält ja tois pualt! Minä olen Aulikki Mäkinen, Turun tuomiorovasti.

LML - Ja minä olen Laura Maria Latikka, Maarian kirkkoherra, ja meillä on tänään vieras Markku Jokisipilä, ja nyt minä kerron, että mikä meillä on aiheena ja miksi. Velvollisuudentunne ja syyllisyys alkoivat minua kovasti mietityttämään jossain vaiheessa tässä viime kuukausina, ja ehkä ihan kahdesta syystä liittyen omaan perheeseen, kun katsoi, että siellä on sellaisia tilanteita. Oli äidin tilanne, että mennään hoivakotiin katsomaan, koska sitten hän on vähemmän yksinäisempi ja sitten hänen on parempi olla, tietenkkin, mutta myös koska tulee kauhea syyllisyys jos ei mene ja koska se on velvollisuus. Ja sitten ehkä toisaalta vähän kevyemmin, että omista lapsistakin huomaa, että minä olen hienosti onnistunut tämän syyllisyudentunnon heihin siirtämään, että hekin saattavat tulla vanhoja vanhempiaan meitä tulla katsomaan sitten jostain velvollisuudentunteesta, joka on syyllisyyden sekaista. No, ei ole kauhean kiva huomata tällaisia, mutta minä aloin sitten miettiä sitä, että velvollisuudentunto ja vastuuntunto ovat ilman muuta hyviä asioita, joita tässä maailmassa tarvitaan. Ja sitten se syyllisyys on oikeastaan aika ikävä tunne, niin ovatko ne toistensa kääntöpuolet ja miten tämä kaikki nyt liittyy toisiinsa, niin tämä on se, miksi minä ehdotin, että tätä käsiteltäisiin. Mitä ajatuksia herää?

MJ - Se, miksi itse kiinnostuin tästä aiheesta on se, että kun poliittisen historian tutkija ja Eduskuntatutkimuksen keskuksen johtaja, niin sitten tulee tietysti päivittäistiasolla seurattua mitä suomalaisessa yhteiskunnassa ja kulttuurissa tapahtuu, ja tuntuu, että kun on itse elänyt lapsuuden ja nuoruuden -70 –ja -80-luvuilla ja tunnistan tämän dikotomian, velvollisuudentunto ja syyllisyys. Muistan sen kasvatuksen, jonka sain, jossa tämä velvollisuudentunto ja vastuuntunto olivat hyvin tärkeässä osassa, ja jotenkin ehkä, varsinkin silloin nuorempana oli sellainen olo, että se meni vähän överiksikin -80-luvulla, että vähän liiastikin sitä istutettiin. Mutta nyt viime vuosikymmeninä on tapahtunut erittäin yhteiskunnallinen muutos sen suhteen, ja olen pikkaisen huolissani siitä, että mitä tässä on tapahtunut, onko tässä nopeassa kulttuurin ja yhteiskunnan muutoksessa velvollisuudentunto pysynyt mukana. Ja tämä syyllisyys on relavantti aihe pohdiskella ennen kaikkea, kun metti näitä meidän yhteiskunnallisia haasteita mitä on. Nythän puhutaan paljon nuorten mielenterveysongelmista, ja minusta tuntuu, että nämä asiat liittyvät jollain tavalla toisiinsa. Itse ole seurannut yliopisto-opettajana 25 vuoden aikana sitä massaa, joka sinne (yliopistoon) aina joka syksy tulee opintonsa aloittamaan, ja tuntuu, että jotkin sellaiset asiat, jotka ennen olivat helppoja ja ihan normaaleja alkavat olla osalle näitä nuorempia ikäluokkia suorastaan ylivoimaisia, ja täytyy olla tarkka mitä ihmisiltä vaatii nykyään.

LML - Eli sinun opinosuoritukseen ja tällaiseen toimintaan liittyen, vai?

- MJ - Joo, kyllä opintosuorituksiin ja sitten yliopisto-opiskelun pitäisi ainakin periaatteessa olla itseohjautuvaa, ja itsekuri on tietysti työkalu kenelle tahansa, mutta yliopisto-opinnoissa siten varsinkin. Sitten kun tulee lukiosta niin se on sitten niin täysin toisenlaista, niin olen suoraan sanottuna huolissani minkälaiset valmiudet näillä tämän vuosituhannen puolella syntyneillä ikäluokilla on sellaiseen ”itsensä käskemiseen”, jollaista väistämättä tarvitaan. Ja myönnän, olen suoraan sanottuna törmännyt sellaisiin tilanteisiin, että ne vaatimukset, jotka olen esittänyt opiskelijalle, niin opiskelija on kokenut ne kohtuuttomiksi ja sitten on vakavasti halunnut keskustella minun kanssani, että olenko ikään kuin mennyt sen opettajaroolini yli ja tullut vaatineeksi liikaa. Itse en kyllä ole kokenut vaatineeni yhtään sen enempää kuin mitä itseltäni vaadittiin 1990-luvulla, mutta olen hyvin vahvasti huomannut sen, että olen itse hyvin erilaisen sukupolven edustaja monien asioiden suhteen kuin itseäni nyt sitten jo kolmekymmentä vuotta nuoremmat ihmiset, jotka nyt opintonsa aloittavat.
- AM - Tämä on toisaalta jännää, koska toisalta puhutaan täydellisydentavoittelusta. Sehän on vähän eri asia kuin velvollisuudentunto, että ihmiset uupuvat, nuoret uupuvat siihen, että kaikki pitää olla niin top-kymppi. Mutta nyt sinä puhut vähän niin kuin toisesta asiasta. Sellainen pitkäjänteisyys ylipäätään niin kuin puuttuisi, vai?
- MJ - Pitkäjänteisyys on ehkä avainsana, koska täydellisyden tavoittelu ja tällainen, niin sehän on tänä päivänä pitkälti sosiaalisen median luomaa painetta siihen, että se oma elämä pitää kiillottaa ja visualisoida valokuvien kautta sinne omalle Instagram-sivulle, Facebookia nuoret eivät taida käyttää, mutta mitä sitten käyttävätkin näitä pikaviestisovelluksia, niin saada (elämä) näyttämään ikään kuin sellaiselta postikorttimaiselta, että mennään elämyksestä toiseen ja jokainen päivä on toinen toistaan täydellisempi. Niin sitten jos ja kun näin ei sitten kuitenkaan todellisuudessa ole, tulee sitten sellaisia suorituspainetta. Tällainen pikavoittojen tavoittelu ja että joka päivä pitäisi tapahtua jotain spehtaakkelimaista, niin se rohkaisee ehkä vähän sellaiseen vääränlaiseen ajatteluun ja vääränlaiseen kuvaan maailmasta, jossa kuitenkin sanoisin, että ne isoimmat ja merkittävimmät saavutukset ja hienoimmat asiat, jotka ihmisen elämässä tapahtuvat, tapahtuvat sellaisen pitkän ponnistelun ja uurastamisen tuloksena, lopussa kiitos seisoo –tyyliin, että vuosikausia ponnistellaan. Esimerkiksi vaikkapa jonkun maisteritutkinnon eteen, sitten se kaikki kirkastuu sen kaiken arvo, että kannatti odottaa ja ahertaa ja välillä valvoakin öitä sen eteen, että tosiaan sen suurimman palkinnon saa. Tuntuu, että tällainen valmius kärsiä tällaista epä mukavuutta tällaisia pitempiä aikoja sen eteen, että sitten tällainen isompi, suurempi, merkittävämpi asia palkinnoksi tulee, se on heikentynyt keskimäärin ihmisessä.
- AM - Minä luulen, että nuoret, ainakin omat nuoreni suhtautuvat, he ovat kyllä velvollisuudentuntoisia, minäkin olen istuttanut heihin sen, ja myös syyllisyyden, valitettavasti, mutta jos puhutaan vaikka kesätöistä, ja minä sanon, että kyllä sinun nyt kannattaisi olla koko kesä töissä, että sinä saisit rahaa siihen ja siihen, niin sitten minun lapseni saattavat sanoa, että me emme ole mitään orjia, me haluamme tehdä kesällä muutakin kuin töitä. Minä ajattelen, että siinä on kyllä is muutos. Okei, kyllähän mekin teimme muutakin kuin töitä, mutta kuitenkin. Se ei ole minusta pelkästään huono, minusta on myös kiva, että halutaan tehdä myös muuta ettei kaikki ole työtä. Jos minä ajattelen itseäni, niin en minä lasten vauvavuosista paljon muista, minä kirjoitin väitöskirjaa ja kaikki vapaat hetket kun he eivät olleet hereillä tai itkeneet tai tarvinneet jotain, niin minä naputtelin. Enkä minä näin jälkepäin tiedä, oliko sekään ihan parasta ajankäyttöä. Ehkä olisi voinut niistäkin vuosista nauttia enemmän. Tässäkin kysymyksessä ehkä sellainen tasapaino on se avain, vai?

- LML - Juu, kyllä varmaan joku heiluriliike on tapahtunut. Arvot ovat muuttuneet, on jotenkin kyseenalaistettu sitä nimenomaan meidän kasvatusta -70 - -80-luvulla. Ja siinä on ollut monenlaista, on myös varmaan ollut yhdenmukaistamista ja itsestäänselvyyksiä, että näin kunnan ihminen toimii, ja sitten on tullut tämä yksilöllisyys ja ehkä myös tällainen, että elämänsä voi elää niin kuin itse haluaa ja kaikenlaisia arvomuutoksia siellä on tullut, niin olisikohan se sitten niin, että se on mennyt vähän toiseen laitaan sitten sen suhteen?
- MJ - Niin, nythän on ihan vakavasti otettavienkin ihmisten kuullut esittävän sellaisiakin näkemyksiä, ajatus siitä, että olisi olemassa joitain yksilön yläpuolelle nousevia hyvän elämän ja siinä onnistumisen kriteerejä, että se on suorastaan yksilöä ja hänen valinnanvapauttaan kohtaan tehtyä rakenteellista väkivaltaa. Sitten kuitenkin, kyllähän me tässä elämässä jonkinlaisia majakoita ja kriteerejä tarvitsemme, jotta mitenkään pystymme millään tavalla rationaalisesti toimimaan ja suunnistamaan. Eli olen itse paljon miettinyt tätä, kun monet nuoret tuntuvat olevan aika lailla eksyksissä itsensä kanssa ja elämänsä kanssa, niin kuinka paljon näillä asioilla on sitten liittymäkohtaa keskenään, että tämä individualismi on mennyt niin pitkälle ja että tämä tietynlainen yksilönvapauden ja sellaisen itsemääräämisoikeuden palvonta, käytän nyt sitä sanaa, kun en parempaakaan keksi tässä kohtaa, niin ikään kuin yksilön pitää saada päättää kaikki ja pitää saada elää täysin sellainen elämä kuin itse haluaa ja olla sellainen mitä itse haluaa. Kun sitten sanoisin, tämä on ehkä setämiehen perspektiivi, mutta olkoon kuitenkin, niin kyllä sellaiset merkittävimmät oivallukset tai monet merkittävimmistä oivalluksista omassa elämässä liittyvät siihen, että on joutunut toimimaan vähän toisella tavalla kuin olisi itse halunnut, ja joutunut sitten sopeuttamaan niitä omia mielihalujaan siihen, mitä ympäröivä yhteisö odottaa, ja siitä on tullut sellaisia merkittäviä oppimiskokemuksia.
- LML - Niin, ja ylipäänsä se, että tekee jostakin muusta syystä kuin itseä huvittaa tai haluaa, niin kyllähän se sitten palkitsee, että on jostain selvinnyt tai suoriutunut.
- AM - Me olemme nyt viime aikoina katsoneet useammankin kerran sellaisia arvokarttoja, että 20-40 -vuotiaat on pistetty neljään erilaiseen lokeroon, tavallaan pistetty se heidän arvomaailmansa mukaisesti. Siellähän on yksi lokero, jossa on hyvinmenestyviä, kaupungissa asuvia, korkeastikoulutettua väkeä, jolle just minä itse on kaiken a ja o, ja siitä puuttuu myös tällainen solidaarisuus- ja empatia-aspekti aika pitkälti. Ja se on minusta, kun minä katson sitä, se on pelottavaa. Varmaan ne kaikki muutkin siinä arvokartassa olevat, kolme muutakin lokeroa toteuttavat itseään, en minä sitä sano. Kyllä minä ajattelen, että maailma on mennyt paljon siihen suuntaan, että toteutetaan itseään, ja siinä on myöskin hyvää, ei pelkästään pahaa, siinä on myös hyvää. Mutta se, että se empatia häviää, sellainen niin kuin ajatus, että tämä on yhteispeli tämä elämä, tai että se perhe on yhteispeliä, että vaikka kuinka sinä velvollisuudentunnostasi kävit katsomassa äitiäsi, niin kävithän sinä siellä myös, koska sinulla on side siihen asiaan, ja siihen velvollisuudentuntoonkin oli sekoittunut rakkautta, ja se piti sitä jotenkin kasassa. Että sitten jos minä en tarvitse enää ketään, niin elämästä tulee kyllä aika yksinäinen projekti.
- LML - Niin, oliko tämä nuorten aikuisten ryhmä tai kohta jo keski-ikäisten, niin oliko siinä niin, että kuitenkin sitä empatiaa ja huolenpitoa oli ihan läheisimpiin?
- AM - Voi olla, että sitä oli läheisimpiin, mutta tällaista maailmanlaajaa auttamistyötä, mitä me olemme ainakin kirkossa totuttu pitämään tärkeänä arvona, että maailma on yhteinen, niin sehän puuttui siitä kokonaan. Mutta onko se velvollisuudentunto tuonut meille lopulta,

miten paljon se on tuonut hyvää ja miten paljon se on ajanut meitä jonnekin uupumisen pisteeseen, joka ehkä olisi voitu välttää? Mitä sinä siitä ajattelet?

MJ

- Heh, heh! Täytyy sanoa, että varmaan aika moni asia olisi jäänyt tekemättä ilman jotain piiskaavaa yli-minää, jonka se velvollisuudentunto on tuonut. Ja sellainen oivallus tai ikään kuin sen hyväksyminen, että pitää olla valmis kärsimään vähän tällaista epämiellyttävää olotilaa ja pistää ne mielihalut syrjään ja ponnistella näiden tavoitteiden eteen, niin kyllä se on vahvasti istunut. On vaikea kuvitella tai tehdä tällaista jossittelua, että jos sitä ei olisi ollut, mitä sitten olisi tapahtunut, koska se edellyttää, että persoona pitäisi muuttaa ihan toisenlaiseksi, ja se on tietysti ihan mahdotonta ajatella, miten se olisi mennyt. Mutta kyllä siinä varmaan on näitä negatiivisiakin puolia ollut. Myönnän ihan suoraan, että töitten tekemisen seurauksena olen muutaman kerran ollut sellaisessa pisteessä, että on itse tajunnut sitten, että nyt työtunteja on liikaa ja sitten muu elämä kärsii. Ja sitten kun ollaan sellaisessa pisteessä, että oikein mitään muuta ei ehdi tehdä kuin töitä vaan, niin siitä seuraa sellainen masentuneisuuden kaltainen tila ja alkaa ikään kuin perspektiivi kaveta, ja sitten katoavat näkyvistä ikään kuin ne oikeat, isot, tärkeät asiat, esimerkiksi ihmissuhteet läheisiin ja vastaavat asiat. Se on nimenomaan se tasapainon löytäminen, se on varmaan sellainen koko elämän mittainen haaste, mitä pikkuhiljaa joskus kantapäähän kauttakkin joutuu joskus oppimaan. Mutta kyllä se erittäin vahvassa istuu, se täytyy sanoa. Mietin sitä omaa kasvatustani, jonka vanhemmiltani sain ja siellä Paattisten Kreivilän koulussa meillä oli erinomainen johtajaopettaja nimeltään Pentti Nurmi, joka oli oikein peruspohjalainen, vankasti kristitty mies, joka istutti meihin tätä velvollisuudentuntoa joka päivä ne tunnit, jotka me siellä istuimme. Silloin en sitä tietenkään osannut arvostaa ja meillä oli kovasti tällaista sotimista keskenään, mutta mitä pidempi aika siitä on, sitä enemmän olen oppinut arvostamaan sitä enkä vaihtaisi mistään hinnasta pois sitä oppia, jonka häneltä ja vanhemmilta sain silloin.

LML

- Se (kasvatus) on kaikilla meillä liittynyt siihen uskoon myöskin, koska vielä meidän opettajat olivat kansakoulun opettajia, vaikka peruskoulua käytiinkin, ja se oli ihan selvä: isänmaallisuus, kristillisuus, mitä muuta? Nämä olivat siellä ja pidän sitä kyllä vahvuutena ja rikkautena ja hienona asiana, että on niin vahvasti istutettu meidän sukupolven vielä ne. Mutta ymmärrän myös toisaalta sen tarpeen jotenkin pyristellä siitä irtikin, että on se ollut sellaista, missä vapautta ei ehkä ole ollut riittävästi mitä jokainen ehkä kaipaa, samalla kun kaipaa sitä paikkaa, että ei ole koko maailma auki. Se on ahdistavaa jos itse tosiaan pitää valita kaikista maailman opiskelupaikoista tai ammateista tai matkakohteista tai asuinpaikoista, eihän siihen ihminen pysty. Sehän on se heilurin toinen pää, mutta on sekin vähän vaikeata jos on vaan se yksi polku eteenpäin ja yksi malli elämälle tai muutama vaihtoehtoinen. Mutta kyllä minä mietin sitä seuraavaa sukupolvea, että kun minä olen itse tässä Turun keskustassa silloin lukioikäisenä asunut ja elänyt ja kulkenut itse, eikä tässä nyt ole pitkät matkat, mutta nyt kun joku lapsi tulee junalla jonnekin tai bussilla, niin helposti sitä tarjoaa, että tulenko hakemaan tai lähdenkö viemään, eihän ne sitä tarvitse, kyllä ne jaksavat 1,5 kilometriä kävellä ja pystyvät ja ehkä haluavatkin, mutta se on itselläkin ihan joku toisenlainen asenne kuin mitä itse odotti tai mikä tuli kellekkään mieleen kuin silloin 30 vuotta sitten.

MJ

- Joo, tämähän on -70-luvulla ja varmaan ehkä -60-luvulla ja -80-luvun puolellakin syntyneille sellainen keskeinen muutaman vuoden elämäkokemus, se että aika kuluu auton ratissa, kun kuljetetaan lapsia harrastuksista toiseen, ja tämähän on sellainen asia, joka puuttui aika lailla silloin. Silloin luotettiin siihen, ja ajateltiinkin, että eikös se ole nyt aikuisten tehtävä lasten

vapaa-aikaa organisoida. Ja tulee mieleen, olen tutkinut myös urheilun asemaa suomalaisessa yhteiskunnassa ja kulttuurissa. Tämä pihapelikulttuuri, joka joskus oli, että lapset spontaanisti keskenään organisoivat erilaista liikuntatoimintaa ja urheilutoimintaa, sehän on valitettavasti aika pitkälti kadonnut, ja se on korvautunut sillä, että on organisoituja harrastuksia, joihin aikuiset autolla kuljettavat ja joissa sitten itse harrastuksessa kentän laidalla aikuiset seisovat ja aikuisten ohjeiden mukaan hyvin organisoidusti tunti tai kaksi tehdään, ja sitten se on ikään kuin hoidettu, jolloin siitä jää kokonaan pois todella paljon sellaisia elementtejä, joita aikanaan oli pihapeleissä, kun se tapahtui lapsien omilla ehdoilla ja spontaanisti, ja niin, että aikuisia ei ollut mailla eikä halmeilla.

- LML - Kyllä, ja täällä on paljon liikuntapaikkoja, jotka ovat tyhjiä, kun sinne pitäisi jonkun itse mennä. Ja yksikin, geokätkeilijänä olen löytänyt siis sellaisen lähion urheilukentän, joka kasvaa ihan paksua puuta nyt, että se on niin pitkän aikaa ollut (käyttämättä). Se on surullinen näky, kun pystyy kuvittelemaan miten siellä on, myös aikuiset ovat menneet pelaamaan lentopalloa tai mitä ne ovat saattaneet pelata silloin aikanaan ja lapset. Voi niitä aikoja!
- AM - Toisaalta minä ajattelen, että nyt kun se urheilutoiminta ja moni muukin harrastus on organisoitua, niin se on oikeastaan vanhempien ja lasten ainut hetki, jolloin on oikeasti aikaa yhdessä, kun ollaan autossa ja viedään. Siinäkin on oma juttunsa. Minähän tunnen jatkuvaa syyllisyyttä siitä, että minä olin huono äiti ja lapset sanovat aina että ethän sinä ollut, mikä on kauhean lohdullista. Mutta kun juuri puhuttiin siitä, minä vei heidät kouluun, me asuimme siis maalla ja he kävivät kaupungissa koulua, missä minä olin myös töissä, minä vein heidät oikeastaan joka aamu lukioon, ja se kesti se automatkan sellaiset 40-45 minuuttia, niin lapset sanovat nyt, että se oli ihanaa aikaa. Se oli vain meidän aikaamme ja siinä pystyi juttelemaan tai he nukkuivat tai he ottivat jotain snapchat-kuvia, tämä on 350., tätä ei voi katkaista. Mutta siinä oli myös jotain hyvää, siinä pienessä tilassa autossa, kukaan ei voinut paeta mihinkään, siinä juteltiin päivän kuulumiset ja kaikenlaiset muut asiat. Monessa asiassa on monta puolta.
- LML - Tämä pitää nimenomaan ymmärtää, sitten kun tässä tilanteessa ollaan, että näin toimitaan. Se on arvokasta. Se ei ole vain siirtymä eikä hosuta ja kiirehditä vaan huomataan, että me olemme nyt tässä ja voidaan puhua, jos se lapsi on sillä päällä.
- AM - Mutta jos siihen velvollisuudentuntoon palataan vielä niin, kyllä minä ajattelen, että siihen liittyy myös ajatus siitä, että mikään ei riitä. Aina pitää jaksaa enemmän ja aina pitää jaksaa suorittaa enemmän ja aina pitää jaksaa tehdä enemmän. Minusta se ei ole välttämättä kaunis elämänasenne. Vaikka velvollisuudentunto sinänsä minusta kuuluu ihmisyyteen ja on tärkeätä, ja myös yhteiskuntaa koossapitävä voima, niin kuitenkin sellainen jatkuva riittämättömyys eihän se tee ihmiselle hyvää. Olisi minusta välillä hyvä sanoa, että kyllä tämä riittää, minä olen tehnyt tälle päivälle jo ihan tarpeeksi tai että minun ei tarvitse välttämättä saavuttaakaan ihan kaikkea.
- LML - Ja itsekin, sitähan tarvitaan, että pysyy terveenä! Pitää saada itsensä liikkeelle ja rajoittaa sitä mitä syö ja juo, ja...
- AM - Tekee töitä.
- LML - Tekee töitä, sitä rajoittaa.
- AM - Niin, sitä pitää kanssa rajoittaa.

- LML - Mutta se on myös ihan välttämätöntä, että ihmiset tekevät velvollisuutensa ja kantavat vastuunsa tässä maassa ja maailmassa, ei meillä muuten olisi mitään.
- MJ - Mutta jälleen täytyy palata siihen tasapainoajatukseen. Itse olen seurannut tuota akatemia-alan muutosta. Aloitin opiskelut maisteritutkintoon 1992, ja nyt sitten tunnistan, että yliopisto oli laitoksena hyvin toisenlainen paikka kuin mihin se on kehittynyt sinä aikana, kun olen itse siellä ollut. Muistan silloin vuosituhannen taitteen tienoilla, kun alkoi tulla näitä erilaisia mittareita sen toiminnan seuraamiseen. Aika pian oltiin siinä tilanteessa, että osa kriittisistä kollegoista alkoi puhua tällaisesta ”mittausteollisuudesta”, tulivat nämä kansainväliset yliopistorankingit. Ja nykyäänhän tämä on ikävimpiä puolia tässä yliopistotyössä nämä erilaiset raportointivelvollisuudet ja asioitten jatkuva laskeminen ja tilastoiminen, ja sitten näiden numeeristen tavoitteiden asettaminen. Tavoitteiden asettaminen on tietysti periaatteessa hyvä asia, mutta sitten kun se alkaa pyöriä itseisarvoisesti sen ympärillä, että nyt viime vuonna yksikkö sai julkaistua x määrän korkeimpaan kategoriaan rankattuja kansainvälisiä artikkeleita ja sitten pitää saada ensi vuonna 10 prosenttia lisää ja sitten taas siihen 10 prosenttia lisää, ja kaikki tämä pitää raportoida ja tästä sitten yliopistot kilpailevat keskenään ja laitokset kilpailevat keskenään, oppiaineet ja sitten tutkijat vielä. Niin se on kyllä aika myrkyllinen kulttuuri ja uuvuttava kulttuuri, koska mitään valmistahan ei missään vaiheessa tule, vaan aina sitten kun saavutat tavoitteet siitä palkitaan vähän niin kuin aikanaan Neuvostoliitossa, kun stahanovilaiset siellä ahersivat, niin sitten pistettiin seuraava normi 10 prosenttia ylemmäs ja sitten se oli taas saavutettava.
- LML - Meillä ei ole ehkä kirkossa sitä kilpailua sillä tavalla, mutta sama seuranta ja raportointi ja tavoitteet, ja kyllä niitä toisaalta tarvitaan. Kyllä minä ajattelen, että työ tulisi jotenkin näkyväksi, että tiedetään mitä tehdään ja miksi. Meidänkin työ on niin näkymätöntä, että tekee hyvää tietää mitä on joskus saavutettu, mutta kyllä siinä menee paljon aikaa. Ja senkin minä olen tunnollisesti tähän mennessä kaiken yrittänyt tehdä mitä aina tulee jotain lisävaatimuksia tai tällaisia, niin nyt alkanut vähän kyseenalaistaa, voisiko jonkun vaan jättää tekemättä.
- MJ - Joo, minäkin olen samaa mieltä, että on hyvä, että seurataan joitain mittareita, mutta en voi myös mitään sille, että työntekijänä kun työnantaja asettaa jonkun uuden raportointivelvollisuuden, niin kyllä se on aika nopea ajatus, joka tulee mieleen on, että tässä on joku epäluulon kulttuuri pohjalla. Se, että epäillään sitä tekevätkö ne työntekijät oikeasti siellä asioita tai mitä niiden pitäisi tehdä vai yrittävätkö ne luistaa ja laiskotella, ja se kun riittävän usein tällainen ajatus tulee, alkaa se syödä sitä työmotivaatiota ja alkaa sitten miettiä sitä, mihin yksilönä sitä omaa velvollisuudentuntoa alkaisi suunnata. Onko tämä sittenkään se oikea suunta?
- LML - Niin, ovatko ihmiset velvollisuudentuntoisia vai eivät? Se on niin kuin tämä pohjakysymys melkein tässä.
- AM - Työyhteisössä minä ajattelen, että suurin osa kyllä on. Minä ajattelen, että tuleeko siinä myös sitten tämä, että silloin kun sinä joudut vielä raportoimaan, osoittamaan ikään kuin sen, että kyllä minä olen tehnyt, tulee itsellekin sellainen olo, että olenkohan minä sittenkään tehnyt tarpeeksi, vieläkö minun pitäisi laittaa tähän ja onko tämä vertailussa sitten kuitenkaan tarpeeksi.
- MJ - Itse asiassa eilen päivitin akateemista portfoliotani, joka on sellainen asiakirja, joka kaikessa nykyään aina tarvitaan ja jota pitää aika ajoin sitten esittää, niin siinä näkee ne vahvat kohdat

omassa tekemisessä, mutta myös ne heikot kohdat, ja sitten alkaa miettimään, että jos olisin tehnyt toisin, niin tämä kohta näyttäisi ansioluettelossa paremmalta kuin mitä se on. Jotenkin tämä yliopistotyö on sellainen, kun meillä on nämä kolme tehtävää: pitää tehdä tutkimusta, sitten antaa siihen johtavaa opetusta ja sitten antaa tätä tutkimusasiantuntemusta laajempaan käyttöön yhteiskunnallisen vuorovaikutuksen eri muotojen kautta. Niin jos sen ottaa vakavasti sen tehtävän, niin sehän on sellainen, että väistämättä siinä epäonnistuu. Mitenkään ei pysty olemaan hyvä kaikissa näissä, ja se on ehkä sellainen merkittävä oppitunti, jonka olen vuosien mittaan saanut, sellaisen oman velvollisuudentunteen suuntaaminen ja myös tietynlainen suhteuttaminen, ja sen hyväksyminen, että en voi onnistua näissä kaikissa. Pakko on priorisoida ja pakko oppia elämään tietynlaisen riittämättömyyden tunteen kanssa, että jotkut asiat on vain joko pakko jättää sitten kokonaan hoitamatta, sekin on joskus se tilanne tai joskus sitten vaan mitoittaa, että nyt minulla on 20 minuuttia aikaa tehdä tämä asia, ja tuli siitä sitten hyvä tai huono niin enempää aikaa ei ole, koska on tärkeämpiä asioita, jotka odottavat huomiotani. Tämä on sellainen, että muistan vielä 10 vuotta sitten kipuilin aika paljonkin tämän asian kanssa ja se aiheutti stressiä ja työpäivät tuppasivat venymään, mutta sitten kun on saavuttanut tällaisen seniorimman aseman työyhteisössä ja tullut ikää lisää ja perspektiiviä lisää, niin nykyään omatunto ei kolkuta niin paljon enää kuin se joskus teki siinä, että tietää, että on joutunut hoitamaan asiat heikommin kuin jos olisi optimaalisessa maailmassa ollut aikaa loputtomiin tehdä, niin minkälaista se jälki olisi siinä tapauksessa ollut. Se ei vaan ole realismia, kaikkea ei ehdi tehdä.

LML - Se on hyvä suunta, että omatunto kolkuttaa vähemmän!

AM - Minä ajattelen, että me olemme tässä niin kuin kolme ihmistä...Ensinnäkin meillä on virat ja sitten me olemme päässeet niissä hierarkioissa, joissa me itse kukin olemme, tietyille tasoille. Me olemme saavuttaneet jotain siinä maailmassa, ja se on vaatinut työtä, se on vaatinut työtä ja vielä kerran työtä ja näin. Mutta sitten minä katson ystäviäni, jotka ovat yliopistolla, jotka tekevät määräaikaista pestejä siellä ja pyörivät siinä, haetaan professuureja ja sitten haetaan siellä ja sitten haetaan tuolla ja näin, niin minä olen ollut tosi kiitollinen, että minä lopulta laskeuduin tänne kirkon puolelle töihin enkä yliopistoon, koska se muutos on ollut niin järkyttävä. Minä olen taas valmistunut -92, ja jos minä ajattelen se maailma tai se yliopisto, jonka tehtävä oli tutkia ja ehkä opettaa pääsääntöisesti, niin nyt kun katson mitä (he) tekevät, niin se on kyllä raadollinen maailma ja se on kailpailun maailma. Kyllä sitä kilpailua on meillä on vähemmän, mitä nyt välillä vähän rahoista kilpaillaan, mutta on tämä lempeämpi tämä meidän yhteisömme. Mutta sitten minä mietin, että okei, jos ei olisikaan tehnyt niin paljon työtä, jos olisi priorisoinut vähän eri tavalla elämänsä, olisiko tämä ollut sitten huonompi elämä? Minä en olisi ehkä tässä pestissä, jossa minä nyt olen. Tosin minä väitän, että on myös niitä, jotka ovat helpommalla saavuttaneet jotakin. Niillä on ollut ehkä joitain toisia taitoja tai ainakin heillä on ollut hyviä verkostoja, on ollut joitain ihmisiä, jotka ovat nostaneet niitä joihinkin asemiin ja tehtäviin. Sellainenkin maailma oli, en tiedä onko enää, ehkä se on vähän väistymässä, mutta sellainenkin maailma oli. Entä sitten jos ei olisikaan tässä, jos olisikin rivipappina ja olisikin nauttinut elämästä enemmän, niin...

LML - Niinpä, sitä ei voi välttyä ajattelemasta, mutta mikäs meidän synteesimme nyt on? Ainakin minä itse sanon, että velvollisuudentunto ja syällisyys tuovat maailmaan ihan välttämättömiä ja hyviä asioita, ja kuitenkin sitä kohti pyrkii, että se omatunto kolkuttaisi vähemmän, että antaisi itselleen luvan siihen, että riittää vähempi ja se elämä olisi sellainen kuin itse olisi halunnut elää.

MJ

- Oma yhteenvetoni on se, että kaikki isot, tärkeät asiat omassa elämässä ovat vaatineet ponnistelua ja vaatineet epämukavuudensietokykyä, ja vaikka siellä on ollut vaikeita päiviä ja ikäviäkin hetkiä matkan varrella, en minä niistä mitään vaihtaisi pois, ja koen, että nimenomaan ne päivät, jolloin ei välttämättä ole ollut ihan hauskaa, niin yksilön kehityksen kannalta ne ovat olleet niitä kaikkein tärkeimpiä päiviä. Mutta kun vielä puhuimme tuossa seuraavasta sukupolvesta tai seuraavista sukupolvista, niin sellainen merkittävä muutos tässä on tapahtunut, että meillehän, meidän sukupolvellemme se horisontti näytti ikään kuin lupaavalta ja sitten tilanne oli ollut monta sukupolvea se, että aina seuraava sukupolvi ansaitsi pikkuisen enemmän, saavutti suuremman vaurauden tason. Nythän tämä on kääntynyt, ja tältä taustalta ymmärtää hyvin niiden monien nuorempien ihmisten tekemät valinnat, että välttämättä se ei olekaan se työura tai aineellisen vaurauden kerääminen mikä on se tärkein juttu vaan elämysten hankkiminen, vaikkapa ympäri maailmaa matkaaminen. Tiedostan tämän ja ymmärrän tämän, ja koetan olla olematta liian setämiesmäinen asettaessani näitä vaatimuksia nuoremmille, koska he elävät erilaisessa maailmassa.

AM

- Niin, ja kaikesta oppii, myös elämällä oppii, ei pelkästään tekemällä työtä.